यन्निमित्तं भवेच्छोकस्तापो वा दुःखमूर्च्छितः । आयासो वाऽपि यन्मूलस्तदेकाङ्गमपि त्यजेत् ।
सुखं वा यदि वा दुःखं प्रियं वा यदि वाऽप्रियं । प्राप्तं प्राप्तमुपासीत हृदयेनापराजितः ।
ईषदप्यङ्ग दाराणां पुत्राणामचरन् प्रियं । ततो ज्ञास्यसि कः कस्य केन वा कथमेव च ।
ये च मूढतमा लोके ये च बुद्धेः परङ्गताः । त एव सुखमेधन्ते मध्यमः क्लिश्यते जनः ।
इत्यब्रवीन्महाप्राज्ञो युधिष्ठिर स सेनजित् । परापरज्ञो लोकस्य धर्म्मवित्सुखदुःखवित् । ७५०
परदुःखेन यो दुःखी न स जातु सुखी भवेत् । दुःखानां हि क्षयो नास्ति जायते ह्यपरात्परं ।

सुखञ्च दुःखञ्च भवाभवौ च लाभालाभौ मरणं जीवितञ्च । पर्य्यायतः सर्व्वमवाप्नुवन्ति तस्माद्धीरो नैव हृष्येन्न शोचेत् ।

दीक्षां राज्ञः संयुगे युद्धमाहुर्योगं राज्ये दण्डनीत्याञ्च सम्यक् । वित्तत्यागो दक्षिणानाञ्च यज्ञे सम्यक् ज्ञानं पावना नीति विद्यात् ।

रक्षन् राष्ट्रं बुद्धिपूर्व्वं नयेन सन्त्यक्तात्मा यज्ञशीलो महात्मा । सर्व्वाँल्लोकान् धर्म्मदृष्ट्या चरंश्चाप्यूर्द्धं देहान्मोदते देवलोके ।

जित्वा संग्रामान्पालयित्वा च राष्ट्रं सोमं पीत्वा वर्द्धयित्वा प्रजाश्च । युक्त्या दण्डं धारयित्वा प्रजानां युद्धे क्षीणो मोदते देवलोके । ७५५

सम्यग्वेदान् प्राप्य शास्त्राण्यधीत्य सम्यग्राज्यं पालयित्वा च राजा । चातुर्व्वर्ण्यं स्थापयित्वा स्वधर्म्मे पूतात्मा वै मोदते देवलोके ।

यस्य वृत्तं नमस्यन्ति स्वर्गस्थस्यापि मानवाः । पौरजानपदामात्याः स राजा राजसत्तमः ।

इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि राजधर्म्मानुशासनपर्व्वणि सेनजिदुपाख्याने पञ्चविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ अस्मिन्नेव प्रकरणे धनञ्जयमुदारधीः । अभिनीततरं वाक्यमित्युवाच युधिष्ठिरः ।
यदेतन्मन्यसे पार्थ न ज्यायोऽस्ति धनादिति । न स्वर्गो न सुखं नार्थो निर्द्धनस्येति तन्मृषा ।
स्वाध्याययज्ञसंसिद्धा दृश्यन्ते बहवो जनाः । तपोरताश्च मुनयो येषां लोकाः सनातनाः । ७७०
ऋषीणां समयं शश्वद्ये रक्षन्ति धनञ्जय । आश्रिताः सर्व्वधर्म्मज्ञा देवास्तान् ब्राह्मणान्विदुः ।
स्वाध्यायनिष्ठान्हि ऋषीन् ज्ञाननिष्ठांस्तथाऽपरान् । बुध्येथाः सततं चापि धर्म्मनिष्ठान्धनञ्जय ।
ज्ञाननिष्ठेषु कार्य्याणि प्रतिष्ठाप्यानि पाण्डव । वैखानसानां वचनं यथा नो विदितं प्रभो ।
अजाश्च प्रश्नयश्चैव सिकताश्चैव भारत । अरुणाः केतवश्चैव स्वाध्यायेन दिवङ्गताः ।
अवाप्यैतानि कर्म्माणि वेदोक्तानि धनञ्जय । दानमध्ययनं यज्ञो निग्रहश्चैव दुर्ग्रहः । ७७५
दक्षिणेन च पन्थानमर्यम्णो ये दिवं गताः । एतान् क्रियावतां लोकानुक्तवान् पूर्व्वमप्यहं ।
उत्तरेण तु पन्थानं नियमाद्यं प्रपश्यसि । एते योगवतांलोका भान्ति पार्थ सनातनाः ।
तत्रोत्तरां गतिं पार्थ प्रशंसन्ति पुराविदः । सन्तोषात्स्वर्गमाप्नोति सन्तोषात्परमं सुखं ।
तुष्टेर्न किञ्चित्परमं सा सम्यक् प्रतितिष्ठति । क्रोधहर्षविनीतस्य सततं सिद्धिरुत्तमा ।